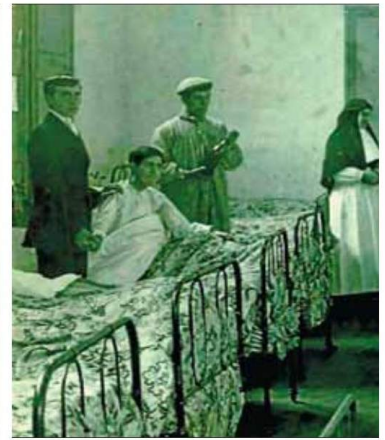

► 25 Agosto, 2015

Societat

Un mar d'història

EFEMÈRIDE • La commemoració del centenari de l'hospital del Mar de Barcelona permet la recerca de curiositats inèdites sobre la construcció i els primers anys de vida del centre **REFERENT** • L'hospital ha participat en molts dels esdeveniments històrics de la ciutat **AVENÇOS** • El complex sanitari ha estat capdavanter en la medicina, l'assistència i la recerca

Elena Guardiola
 BARCELONA

Projectes arquitectònics desconeguts que van fracassar davant l'oposició veïnal durant els anys vint. Estrets vincles amb l'Alemanya nazi. Els dietaris de l'estada d'Alexander Fleming, descobridor de la penicil·lina, a la Barcelona del franquisme. Són algunes de les aportacions i troballes de l'historiador i museòleg Daniel Venteo en el marc del centenari de l'hospital del Mar, que ofereixen un nou encaix de peces sobre la història del centre hospitalari que enguany compleix un segle.

Venteo ha explorat els arxius de Barcelona, que conserven la documentació històrica de l'hospital, així com la British Library de Londres. El treball de l'historiador va quedar recollit en el Museu d'Història de Catalunya i mostra "les tres vides de l'hospital", segons explica ell mateix, assegurant que es trac-

ta d'una demostració que "fa aportacions inèdites".

El recorregut s'inicia amb la creació de l'hospital, l'any 1914, el qual prenia el nom d'Hospital Municipal Marítim d'Infecciosos, fins al final de la Guerra Civil, l'any 1939. El novembre del primer any de vida del centre, una mortal epidèmia de febre tifoide arrasava Barcelona. 24.724 persones van emmalaltir i 2.267 van morir. Davant la necessitat d'atenció mèdica, es van habilitar uns antics pavellons de l'Exposició Universal de 1888, situats a la platja de la Barceloneta, que es van mantenir oberts durant la primera meitat del 1915 perquè les malalties infeccioses anaven propagant-se.

Els anys vint van suposar l'inici de la consolidació de l'hospital, el qual va prestar un gran servei el 1923 davant una nova epidèmia de grip a la ciutat. És en aquest període que l'estudi de Daniel Venteo ofereix noves aportacions. Es tracta d'un projecte fins ara desconegut de l'arquitecte municipal d'edificis artis-

tics, Antoni Falguera, que mai va arribar a construir-se a causa de l'oposició veïnal. Segons explica Venteo, la qualitat dels primers pavellons on s'havia habilitat el primer hospital eren molt deficients. Durant els anys 1918, 19 i 20, l'Ajuntament de Barcelona va convocar un concurs públic per comprar un nou

L'oposició veïnal va frenar el projecte a Horta i Can Tunis i l'hospital va aprofitar la ubicació provisional al costat de la platja

solar on construir el projecte de Falguera. Però en totes tres ocasions, els veïns d'Horta i Can Tunis, on s'havien escollit els terrenys, van aturar l'Ajuntament, que finalment va decidir, l'any 1925, que l'emplaçament de l'hospital seria el mateix que ja tenia a la Barceloneta.

La segona vida de l'hospital s'emmarca en la dècada dels anys 40, en plena

dictadura franquista. L'hospital va ser rebatejat amb el nom de Nuestra Señora del Mar i és en aquest període que Venteo ofereix la descoberta del segon projecte de pavelló no realitzat, el qual, segons l'historiador, provenia de l'Alemanya nazi. En aquest punt, Venteo explica que el descobriment evidencia l'aliança entre l'Espanya franquista i l'Alemanya del nazisme, en especial, denota l'estret vincle de l'Ajuntament de Barcelona i l'hospital del Mar de la postguerra amb l'Institut de Malalties Infeccioses alemany. Segons la recerca de Venteo, els responsables d'aquest hospital alemany, el Dr. Mühlens i el Dr. Nauck, havien estat directament implicats en experiments mèdics al gueto de Varsòvia i en diversos camps de concentració i d'extermini, com el de Neuengamme, a Hamburg, on 750 republicans van ser deportats, la majoria dels quals no van sobreviure. Així, l'historiador explica que la història de l'hospital és "més rica i complexa" del que explica la versió oficial "heretada del

A l'esquerra, l'actual edifici de l'hospital del Mar amb les característiques vidrieres que donen a la platja de la Barceloneta. A dalt, una de les primeres imatges de l'Hospital Municipal Maritim d'Infecciosos del 1914, la sala on els homes (en aquella època se separava els malalts per sexe) eren atesos. A baix, la visita del Nobel Alexander Fleming acompanyat pels doctors Amadeo Foz (esquerra) i Jordi Gras (dreta) l'any que va rebre el premi. I també l'entrada al centre l'any 1932, durant la Segona República espanyola

■ EL PUNT AVUI / ARXIU DE BARCELONA

franquisme", que, segons remarca l'historiador en el seu treball, situava els orígens i plenitud de l'hospital en la dècada de 1920, durant la dictadura de Primo de Rivera, i durant els anys quaranta, en ple franquisme.

Un altre fet destacat dels cent anys del centre va ser la visita d'Alexander Fleming a Barcelona l'any 1948. Segons explica Venteo, els dietaris del descobridor de la penicil·lina "són molt reveladors perquè mostren la incomoditat del científic escocès durant la seva estada a l'Espanya de Franco". Als seus escrits hi agràia l'estima dels barcelonins, més enllà de les atencions i luxes que l'Ajuntament li oferia. I és que les aportacions del científic a la ciutadania van ser substancials perquè no va patentar el descobriment de la penicil·lina per tal de garantir-ne una major difusió i a un preu més econòmic.

La història de la ciutat

Els detalls i descobriments que ofereix Venteo en l'exposició sobre la història de l'hospital del Mar construeixen un relat que es mostra com un reflex del recorregut i la trajectòria de Barcelona al llarg d'un segle.

La tercera vida del centre és situa-

da en l'exposició des de la Transició política fins a l'actualitat. Els anys setanta van portar la creació de la primera unitat de cures intensives de tot l'Estat espanyol. Així com l'any 81, el centre va ser capdavanter en la deshabitació per a toxicòmans, ja que s'hi va crear una unitat.

En alguns dels esdeveniments històrics que ha presenciat la ciutat, l'hospital ha pres un paper vital. Durant els Jocs Olímpics de 1992 va ser capdavanter en oferir atenció sanitària als atletes de la Vila Olímpica i el seu paper va ser reconegut pels mitjans de comunicació amb el guardó nacional de la revista *El Médico*. Va ajudar a centralitzar les anàlisis contra el dopatge del 1992 i durant la celebració del Fòrum del 2004, també va convertir-se en un referent. La commemoració dels cent anys de l'hospital del Mar no només s'ha viscut com una oportunitat per situar històricament la importància del centre per a la medicina, la recerca i l'assistència, sinó que també per mostrar l'estret vincle que el centre té amb la ciutat. I un dels desitjos de l'hospital amb la celebració del centenari i les activitats realitzades és que els barcelonins s'hi reconeguin. ■